

Chrostowski, Tadeusz

Z kart oręza płockiego : uzupełnienie listy poległych obrońców Płocka w 1920 roku

Notatki Płockie 39/4-161, 22-23

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

UZUPEŁNIENIE LISTY POLEGŁYCH OBROŃCÓW PŁOCKA W 1920 ROKU

Rada Miejska Płocka przed zawieszeniem w 1993 roku na Odwachu przy Płycie Nieznanego Żołnierza tablicy z nazwiskami mieszkańców poległych w obronie Płocka, w celu uzupełnienia posiadanych informacji zwracała się do szeregu instytucji, m. in. do Wojskowego Instytutu Historycznego w Warszawie. Niestety nie otrzymano nowych informacji poza tymi, które dostępne były w Płocku.

Jak wiemy z prasy Komitet Obywatelski Płocka, zajmujący się pochówkiem poległych takiego spisu nie dokonał, część poległych chowano bezimiennie, czasem dopiero po kilku dniach, kiedy ciała znajdowały się w stanie rozkładu. Niekiedy chowano poległych obrońców poza Płockiem w miejscu ich zgonu. Zapisy w ówczesnej prasie codziennej o istnieniu szpitala polowego w Łącku i Gostyninie wskazały mi trop do przeszukania tamtejszego terenu.

W aktach Urzędu Miasta Gostynina znalazł się akt zgonu obrońców Płocka:

1. dn. 18 VIII 1920 r. ANTONI SAWICKI, kpr. 13 pp, lat 21
2. dn. 20 VIII 1920 r. ZDZISŁAW LEWANDOWSKI, żołnierz, lat 18
3. dn. 20 VIII 1920 r. KAZIMIERZ PANKOWSKI, żołnierz, lat 25
4. dn. 22 VIII 1920 r. ANTONI ŁUKASZEWSKI, ochotnik, lat 18
5. dn. 27 VIII 1920 r. STANISŁAW RAJKOWSKI, żołnierz, lat 17
6. dn. 11 XII 1920 r. WANDA IZABELA de NIZO, lat 57.

Mało znanym przykładem czczenia pamięci poległych jest dawna gmina Łubki (obecnie w gminie Bulkowo), która w 1936 roku postawiła pomnik z kamienia z wrytymi na płycie nazwiskami dziewięciu bohaterów poległych podczas obrony Płocka w 1920 roku.

189

20

PŁOCK
MIASTO
1818

Wzrost się w mieście Gostyninie dnia dwudziestego trzeciego sierpnia 1899 roku o godzinie czwartej po południu. Stawili się: Stefan Gamielowski Gostynin, Aleksander Paszyński obadwaj woźni z magistratu po dwadzieścia osiem lat męczy i oświadczyli że dnia wezorajszego o godzinie czwartej po południu umarli w Gostyninie, Stanisław Rajkowski lat siedemnaście męczy żołnierz, syn Włodzima i Józefy małżonkó Rajkowskich miejsce urodzenia niewiadome. Po przeprowadzeniu się naocześnie o życiu Stanisława Rajkowskiego go Akt ten stawającym przeczytany i przez Nas podpisany został. — el. Edward...

Potwierdzam zgodność z oryginałem.

KIEROWNIK
Urzędu Stanu Cywilnego
Marta Penickomaha

Gostynin, 1994-09-15

Oto ich nazwiska:

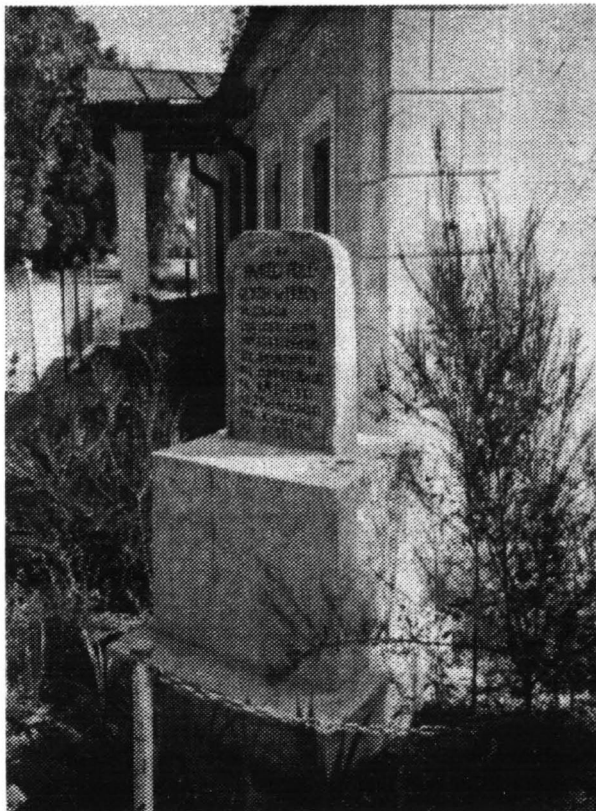
WŁADYSŁAW GOLACIK
LUDWIK LESZCZYŃSKI
WINCENTY LESZCZYŃSKI
STEFAN BRUDZYŃSKI
BOLESŁAW MODRZEJEWSKI
FRANCISZEK KĄDALSKI
ADAM ŻYWIĄŁKOWSKI
ZYGMUNT KUBIŃSKI
ADAM PESEL

Potem każdego roku w dniu 15 sierpnia odbywały się tam apele. Po wkroczeniu Niemców w 1939 roku mieszkaniec Łubek - Stanisław Fiłek zakopał w nocy ów pomnik z kamienia, ukrywając go najpierw przed Niemcami, a potem przed reżimem PRL. Dopiero w lipcu 1991 roku własnoręcznie odkopał pomnik i po odnowieniu postawił go na tym samym miejscu. Pomnik - symbol bohaterstwa. Na podkreślenie zasługuje godna postawa mieszkańca Łubek i cześć mu za ten czyn.

Nie stwierdzono nigdy ilu żołnierzy sowieckich poległo. Autorzy obrony Płocka podają jakieś hipotetyczne liczby, choć zapewne było ich wielu, bo w walkach w mieście napastnicy zwykle ponoszą większe straty. Ale gdzie ich pochowano? Wobec przerwania sowieckiego frontu nad Wieprzem odwrót 3 Korpusu Konnego od Płocka musiał być realizowany błyskawicznie. Sprawy tej nigdy nie wyjaśniono.

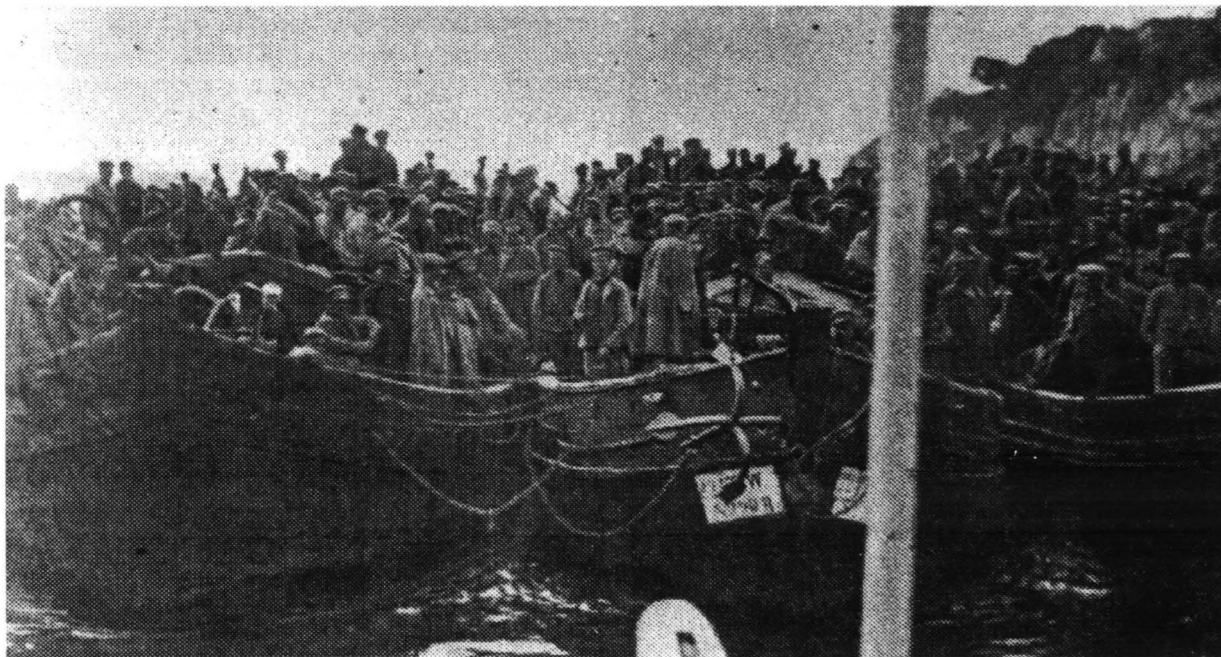
Ciekawe są zapiski z prasy tego okresu o zbytej swobodzie jeńców tu interweniowanych. Przestrzegano, że pomieszczenia są nawet bez krat /"Kurier Płocki" nr 233 z 1920 r./ A. A. Grzymała-Siedlecki w "Cudzie nad Wisłą" /s. 144/ pod Wyszogrodem na Wiśle podziwiał olbrzymie berlinki natłoczone jeńcami bolszewickimi bombardowane przez naszych żołnierzy mrowiem jabłek i gruszek. Dziesiątki rąk podnosiły się natychmiast i łapczywie po przysmaki.

I nasuwa mu się refleksja na wypadek odwrócenia

Pomnik obrońców Płocka z 1920 r w Łubkach

się. Już po dwóch latach "Kurier Płocki" z 24 VI 1922 donosił o pięknym koncercie muzyki poważnej w Teatrze Miejskim w Płocku wykonanym przez jeńców sowieckich z obozu w Tucholi /"Kurier Płocki" nr 140 z 1922/. Warunki internowania niepodobne do Katyńskich po latach.

Transport jeńców sowieckich na barce (1920 r.)